

A forgatások kézzelfogható bizonyítéka

Objektíven innen és túl

*A Kulturális Közfoglalkoztatási Program mintaprojekt voltából egyes-
esen következett, hogy folyamatait
és eredményeit a lehető legalapo-
sabbban dokumentálja a programot
lebonyolító Nemzeti Művelődési
Intézet. A dokumentálás fontos, pó-
tolhatatlan részét képezte a mozgó-
képes rögzítés, melyet 2014. január-
tól március közepéig – a forgatások
időzítését a program keretében foly-
tatott képzések heteihez igazítva –
három filmes stáb végzett.*

A vállalkozás nagyságát jelzi, hogy a stábok közel 80 helyszínen 150 interjút rögzítettek, összesen 9 000-10 000 km távolságot tettek meg a forgatási helyszínek között, a forgatások eredményeképpen pedig összesen több mint 30 órányi nyersanyaggal gazdálkodhatott az intézmény – a tekintélyes mennyiségű videóanyag pedig 120-140 óra utómunkálattal (válogatás, vágás, szerkesztés, feliratozás) követően állt össze filmkékké.

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program érintettjei – a program küldetéséből eredően – nemcsak az egyének, akik a foglalkoztatási programnak köszönhetően újra visszakérültek a munka világába, hanem a helyi közösségek. A mintaprogram segítségével léptékekkel több kulturális programnak lehettek részesei, újszerű folyamatok indultak a településeken, erősödött a kohézió az intéz-

mények és a civil szervezetek között, párbeszéd indult a településeken. Azt a fajta emberi tényezőt, pluszt, melyet a személyes megszólalás, a saját történet és mondanivaló arccal vállalása jelent, nem tudja visszaadni, közvetíteni sem fotó, sem szöveg a dokumentálásban, ezért volt kiemelt jelentőségű a videós dokumentáció a mintaprogram számára.

A mozgóképes dokumentáció elkészítését és az interjúszervezést a program értékelésének szempont-

jait szem előtt tartva terveztük meg. A meglátogatott megyékben négynégy forgatási helyszínen látogatunk el: egy képzési helyszínen, ahol a programhoz kapcsolódó kulturális közösségszervezés képzést folyamatosan dokumentáltuk, a programban részt vevő, közfoglalkoztatottakat fogadó partnerszervezetek közül pedig egy közművelődési intézménybe, egy civil szervezethez, valamint egy önkormányzathoz kopogtatott be stábunk. Interjúalanyaink ennek megfe-

Képzés Újkígyóson

Pályakezdő közfoglalkoztatottak egy IKSZT-ben

lelően a képzést vezető, a képzésen részt vevő közfoglalkoztatottak, az intézményvezetők, a civil szervezetek vezetői, a polgármesterek, valamint a fogadó szervezeteknél dolgozó közfoglalkoztatottak közül kerültek ki. Ezzel az interjúszervezési koncepcióval a program folyamatairól és különböző aspektusaiból sikerült igen mély merítést nyújtani, és széles spektrumon bemutatni a mintaprojektet.

Az interjúk leforgatásához összehangolt, pontos csapatmunkára volt szükség, amit megkönnyített, hogy az összes együttműködő – irodák, partnerek, oktatók, közösségi munkások – nagyon komolyan vette a feladatot.

Az idő rövidege miatt különösen intenzív tempóban, hatékonyan folytak az interjúk felvételei. A riporterek célzott kérdésekkel, előzetes rövid feszültségcsökkentő beszélgetésekkel segítették az interjú megfelelő mederben tartását és ügyeltek az objektívitás érvényesítésére. A gördülékeny munkát az is támogatta, hogy a megszólalók önként osztották meg gondolataikat a kamera előtt, nem érezték magukat nyomás alatt, és pozitívan, nyitottan álltak hozzá a riporthoz, hiszen mindenki eldönthette, hogy nyilatkozik-e, vagy csak a közös vágóképeken szerepel.

Hatalmas logisztikai feladatot jelentett annak megszervezése, hogy egyszerre jussunk el képzési helyszínhez, partnerszervezetekhez és önkormányzathoz úgy, hogy beleférjen

egyetlen forgatási napba az interjúk felvétele, és mellette valóban érdemi munkát végezzünk. Ezt a dilemmát úgy oldottuk meg, hogy az ország-szerte folyó nyolcnapos képzések közül egyeseket a képzés elején, egyeseket a közepén, és egyeseket a végén – akár a „tanúsítványosztás” napján – látogattunk meg. Ezáltal az intenzív képzések a résztvevőkre gyakorolt hatásáról egyfajta tendenciát tudtunk kitapintani a közfoglalkoztatottak kommunikációját elemezve.

A képzés elején felvett interjúk megszólalóin még érződik a feszélyezettség – mintegy cipelik a sorsuk terhét, a munkanélküliség, családi problémák, betegség vagy a kilátástalanság súlyát. Sokan közülük évek óta munkanélküliek voltak, elvesztették közösségeiket, elszoktak a nyilvános megszólalástól, az inspiráló munkatársi közegetől, s az idősebbek közül sokan igen régen ültek iskolapadban, így maga a képzési szituáció is furcsa volt számukra. A három-négy képzési napot maguk mögött tudó résztvevők már jóval magabiztosabban és oldottabban viselkednek, akár a kamera előtt is. Különösen látványos volt a nyitás, amikor olyan interjúalanyaink voltak, akik éppen a tananyag részét képező kommunikációs tréningen voltak túl! A képzések utolsó napjain vagy a tanúsítványok kiosztásakor készült felvételeken szinte tapintható az optimizmus, a jövőbe vetett bizalom. Megható volt látni – és leforgatni – a

kialakult csapatszellem érvényesülését, a közösen szervezett képzés záró ünnepségeket. Volt, ahol dallal búcsúztatták a tanárt, volt, ahol roskadásig pakolták az asztalokat házilag készített süteményekkel, máshol műsort készítettek.

A forgatások kézzelfogható bizonyítékot szolgáltatottak arra, hogy milyen látványos változást hozott a résztvevők életébe a nyolc napos intenzív, közösséget kovácsoló együttlét: a képzést elvégző közfoglalkoztatottak az alkalmak során felismerik, hogy nincsenek egyedül, mások is kerültek már hasonló élethelyzetbe; a megszerzett tudás és a kapcsolati háló pedig új perspektívákat nyújt számukra a továbblépéshez.

A filmek nem a széles körű nyilvánosság, hanem elsősorban a szakmai közönség, a programban érintett döntéshozók, valamint – oktatási cézzal – a programban közreműködők számára készültek. Ez a „werkfilm” jelleg az interjúalanyokat is bizonyos mértékig felszabadította a feszélyezettség alól, könnyebben megnyíltak, nem érezték nagynak a nyilatkozat téjét – elvgre: köztünk marad.

A videóinterjúkat rövid, PR-célú kisfilmekké (5-10 perc hosszúak), valamint tematikus nagyblokkokká, 20-40 perces oktatófilmekké vágtuk.

Előkészületek a forgatásra – a kamera mögött Sályi Zoltán

Utóbbiakat a kulturális közösség-szervezés alapjai képzések záró eseményén, március 24–26. között mutattuk be Lakiteleken, a Kulturális Közfoglalkoztatási Program oktatóinak és koordinátorainak rendezett országos találkozón. A jelenlevő képzők és kulturális koordinátorok közös szempontsor alapján munkacsoportokban dolgozták fel a képzés tapasztalatait, és jelölték ki a fejlesztési irányokat, melyről a tanácskozás második napján referátumokat tartottak.

A lakiteleki országos találkozón nemcsak egyszeri értékelés és tapasztalatszerzés, hanem a mintaprogram folytatásának és jövőjének megalapozása is folyt. Különösen a kulturális közösség-szervezés képzés oktatói számára bizonyult hasznosnak, hogy rálátást nyernek ugyanannak a képzésnek az ország más pontjain történt megvalósulására. Bármilyen széles látókörűek és nyitottak is az oktatók, közvetlen tapasztalatokkal, a helyi viszonyokról szóló hiteles ismeretekkel és élményekkel leginkább a saját megéjtüket illetőleg rendelkeznek. Azáltal, hogy körképet láthattak a más

Tanúsítványosztás Drégelypalánkon

megyékben folyó munkáról, szervezetekről, így megismerkedhettek tőlük távol eső országrészek hátterével, sajátos kihívásaival, problémáival, és természetesen ízelítőt kaptak az ezekre adott építő megoldásokból is.

A közösségi koordinátori záró értekezleten a résztvevők számára készített dokumentumfilm megtekintése és közös feldolgozása a program közfoglalkoztatott kapcsolattartói számára is lehetővé tette, hogy országos szinten tekinthessenek be a folyamatokba. A videó révén kézzelfogható, konkrét helyzeteken keresztül jutottak útravalóhoz munkájuk folytatásához.

Érdekessége volt a forgatási sorozatnak, hogy az interjúk egyeztetését, szinte profi gyártásvezetőként Szász Gergely kulturális közfoglalkoztatott végezte, aki egy-egy alkalommal riporterként vagy fotósként is hozzájárult a dokumentálás sikeréhez.

A forgatásban résztvevőket az együtt töltött napok alatt ugyanúgy megérintette a Kulturális Közfoglalkoztatási Program üzenete, értékteljesítő küldetése, mint mindazokat, akik képzőként, partnerszervezetként vagy közfoglalkoztatottként vettek részt benne.

„Jó végre tenni másokért a településemen, látni, ahogy a közösség erősödik, fejlődik” – mondta az egyik közfoglalkoztatott az interjúban. Ez a gondolat más helyszínen, más szavakkal többször elhangzott. A hazafelé vezető út mindig az aznap látottak feldolgozásával telt. A programban részt vevő közfoglalkoztatottakkal való találkozás, annak a tudása, hogy szakmánk gyakorlása által mi sem teszünk mást, mint teszünk másokért, segített, erőt és lelkesedést adott, hogy másnap hajnalban megint útra keljünk, hogy új emberek új történeteit ismerjük meg.

A filmek elkészítésében közreműködtek:

Előkészítés, szervezés, egyeztetés: Hegedűs Anna Glória, Szász Gergely

Operatőrök: Sályi Zoltán, Pers Lajos és Hartyánci Jenő

Riporterek: Hegedűs Katalin, Szabó Judit Nikolett, Szász Gergely, Brézai Zoltán, Simor Katalin, Preisinger Éva, Takács István

Vágó: Sályi Zoltán

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program együttműködői számára javasolt szempontsor az oktatófilmek megtekintéséhez és feldolgozásához:

– Az elvárt pozitívumok, amit a program indításánál feltételeztetek mindhárom oldal szempontjából (teljesültek-e, valós elvárásnak bizonyult-e vagy se).

– A várt nehézségek (valóban nehezítették-e a projektet, kisebb vagy nagyobb mértékű volt, mint arra előzőleg gondoltak volna).

– A nem várt „váratlan” pozitívumok, hozadékok, előnyök, jó példák.

– A nem várt „váratlan” negatívumok (kiküszöbölhetőek-e, hogyan lehetne hatásukat tompítani).

Szász Gergely
kulturális közfoglalkoztatott